I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

BESLUTNINGER OG RESOLUTIONER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

577. PLENARFORSAMLING I DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG, 22.3.2023-23.3.2023

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs resolution om »Forenet for demokrati«

(2023/C 184/01)

Ordførere: **Stefano MALLIA (MT-I)**
Oliver RÖPKE (AT-II)
Seamus BOLAND (IE-III)

Retsgrundlag	Forretningsordenens artikel 50
Vedtaget på plenarforsamlingen	23.3.2023
Plenarforsamling nr.	577
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	181/0/5

Genopretningen efter pandemien, de demokratiske værdier, civilsamfundets råderum, mediefriheden, mangfoldigheden og det liberale demokrati er under pres både i og uden for EU og er blevet forværret siden krigen brød ud på europæisk jord: under 50 % af verdens befolkning lever i et demokratisk system.

I lyset af den grusomme krig, der fortsat udspiller sig i Ukraine, og dens ødelæggende humanitære, sociale og økonomiske konsekvenser, fremsætter EØSU en opfordring til at styrke demokratiet og de demokratiske værdier.

Den ekstraordinære mobilisering af EU's civilsamfundsorganisationer, der har ydet humanitær, logistisk og lægelig bistand til den ukrainske befolkning, har også vist betydningen af et velforbundet, effektivt og dynamisk civilsamfund. Ikke blot i Ukraine, men også i Iran, Belarus og Moldova kæmper græsrodsbevægelser for demokrati. Ved at styrke disse, styrker vi også demokratiet.

Det er nu vigtigere end nogensinde før at investere i at gøre vores demokratier mere robuste og bedre i stand til at beskytte vores grundlæggende rettigheder, skabe varig fred og stabilitet og i sidste ende skabe velstand for alle.

Der er ingen tvivl om, at vi bør iværksætte en fælles overvejelse om nye tilgange til at styrke deltagelsesdemokratiets strukturer. Et stærkt, uafhængigt og mangfoldigt civilsamfund er vigtigere end nogensinde som en hovedingrediens til at sikre et aktivt medborgerskab og et robust demokrati, der kan beskytte retsstaten, de grundlæggende rettigheder, ytringsfriheden og integriteten af vores demokratiske levevis. Demokrati i EU er uløseligt og uigenkaldeligt forbundet med begreberne lighed, retfærdighed, respekt for menneskerettighederne og ikkeforskelsbehandling som fastsat i TEU's artikel 2.

I en tid med komplekse forandringer og udfordringer kan samtaledemokrati/deltagelsesdemokrati indgå i det større billede af de systemiske forandringer, der er behov for. Der er mange eksempler på, at man med en effektiv gennemførelse kan sætte beslutningstagerne i stand til at træffe svære beslutninger om de mest udfordrende offentlige politiske problemer og øge tilliden mellem borgerne og regeringen. Forudsætningen er at sikre, at der tages hensyn til de forskellige holdninger og retten til frit at udtrykke dem. Deltagelsesdemokrati er imidlertid ikke et universalmiddel. De demokratiske samfund står over for en række udfordringer, som kræver forskellige deltagelsesmetoder. Demokratisk regeringsførelse kræver derfor, at der anvendes forskellige mekanismer til forskellige formål, så man udnytter deres styrker og svagheder.

Vi må i fællesskab søge at skabe fornyet balance mellem repræsentativt demokrati, deltagelsesdemokrati og direkte demokrati.

I konklusionerne fra konferencen om Europas fremtid vedrørende europæisk demokrati af 9. maj 2022, navnlig forslag nr. 36 og 39, **fastsættes der mål om at øge borgernes deltagelse og styrke strukturerne for deltagelsesdemokrati og debatbaserede tiltag**. I betragtning af resultaterne af konferencen om Europas fremtid og den vigtige rolle, som Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) allerede spiller, vil EØSU gerne opstille forskellige muligheder, der kan udgøre en plan for institutionelle reformer, der på bedste vis tjener udvalgets formål.

På den baggrund og med udgangspunkt i civilsamfundsdagene 2023:

1. opfordrer EØSU til en effektiv gennemførelse af TEU's artikel 11, herunder en **europæisk strategi for civilsamfundet** og en europæisk statut for foreninger, for at forbinde de forskellige byggesten til et reelt styrkende og inklusivt rum med henblik på at forny engagementet og gennemføre struktureret civil dialog på tværs af EU's institutioner ved bl.a. at invitere det organiserede civilsamfund til især sociale topmøder og konferencer på højt plan. Ressourcerne har også betydning for at skabe et mere meningsfuldt og bredt engagement i civilsamfundet. Der er brug for bedre finansieringsmuligheder og retfærdige og gennemsigtige politiske rammer for civilsamfundsorganisationerne, herunder grænseoverskridende beskyttelse, for at opbygge kapaciteten og modstandsdygtigheden blandt alle civilsamfundsorganisationer, herunder ungdomsorganisationer, den sociale økonomi og den frivillige sektor. Der er ligeledes behov for adgang til fleksible og bæredygtige ressourcer, både private og offentlige;

2. understreger behovet for at styrke det organiserede civilsamfunds og arbejdsmarkedets parters centrale rolle i at støtte samtaledemokratiet og supplere det repræsentative demokrati for yderligere at styrke den civile dialog i alle medlemsstater og på EU-plan. De europæiske demokratiers styrke og magt er baseret på et solidt og omfattende samarbejde mellem EU og medlemsstaterne, hvilket skal bidrage til at opbygge civilsamfundsorganisationernes kapacitet, da uafhængige civilsamfundsorganisationer er »almenvellets beskyttere« og spiller en afgørende rolle med hensyn til at finde bæredygtige løsninger, fremme samfundsmæssig innovation og opbygge gensidig tillid i samfundet. Civilsamfundsorganisationer hjælper også med at fastlægge processer, yde ekspertise for at øge mangfoldigheden i debatterne og fremme deltagelsesdemokratiet som fastsat i traktaterne;

3. opfordrer til en helhedsorienteret og samarbejdsbaseret tilgang til uddannelse for at imødegå de aktuelle udfordringer. En europæisk politik for færdigheder bør udformes i samarbejde med civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedets parter, som har politisk kapital, konkret viden og en forståelse af de aktuelle behov og mangler. I den forbindelse opfordrer udvalget til, at 2025 udpeges til det europæiske år for frivillige, idet sektoren spiller en central rolle for udviklingen af uformelle færdigheder;

4. fremhæver, at tværgående kompetencer er den egentlige rygrad i et deltagelses- og debatorienteret demokrati: dvs. samarbejde, kritisk tænkning, problemløsning, demokratisk og kollektiv forvaltning, konfliktløsning, medborgerkundskab og mediekundskab. Disse kompetencer er centrale for at bekæmpe antidemokratiske tendenser, fremme de europæiske værdier og afhjælpe de aktuelle socioøkonomiske og politiske skel, samtidig med at civilsamfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter får mulighed for at bidrage til politikudformningen gennem hørings- eller deltagelsesbaserede midler for at sikre ansvarlighed, gennemsigtighed og aktivt medborgerskab;

5. er fast besluttet på at bidrage til at videreudvikle redskaber til at øge deltagelsesdemokratiet og samtaledemokratiet, såsom det europæiske borgerinitiativ og EU's offentlige onlinehøringer, der skal være fuldt tilgængelige og formidles til den brede offentlighed;

6. understreger betydningen af EU-valget i 2024 og af civilsamfundsorganisationernes vigtige rolle med at fremme valgdeltagelsen og den proeuropæiske indstilling samt bekæmpe stemmeundladelse og desinformation. EØSU opfordrer de europæiske politiske familier til at understrege civilsamfundsorganisationernes rolle med hensyn til at styrke det demokratiske liv i deres valgprogrammer;

7. gentager sin vilje til sammen med de bredere civilsamfundsorganisationer og EU's institutioner at fungere som brolægger for at drøfte det europæiske projekt med borgerne, også dem der endnu ikke er overbevist, og nå ud til dem i deres lokalsamfund, lokalområder, byer og landsbyer. Det er derfor altafgørende at skabe forudsætningerne for at deltage i offentlige debatter og fremme en deltagelseskultur på alle niveauer;

8. Kommissionen bør i sin organisationsplan medtage stillinger for ansvarlige for kontakten med den civile dialog og tilskynde medlemsstaterne til at styrke strukturerne for denne dialog og til at etablere sådanne strukturer, hvor de ikke findes, gennem tildeling af EU-midler. Et sådant initiativ ville øge bevidstheden om og forbedre kvaliteten af den civile dialog og således hjælpe Kommissionen og medlemsstaterne til en bedre forståelse af de fordele, som en velfungerende civil dialog kan bibringe politikudformningen. Forsknings- og overvågningsaktiviteter ville endvidere kunne styrke den civile dialog i form af kortlægning og udveksling af bedste praksis;

9. fremhæver i den forbindelse, at inddragelse af de unge og ungdomsorganisationer er særlig vigtig for at mobilisere førstegangsvælgere og unge vælgere. Fuld repræsentativitet kræver, at man støtter løsninger, som muliggør bred inddragelse og fremmer lige muligheder i denne henseende. Det er nødvendigt at række ud til og inddrage dem, der er længst fra beslutningscentrene, i debatter. Større deltagelse på lokalt plan synes at være en nødvendighed;

10. opfordrer desuden Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd og medlemsstaterne til hurtigst muligt at ændre valgakten fra 1976 for at tydeliggøre principperne om almindelige, direkte og hemmelige valg. Dette vil gøre det mulig at implementere standarder i hele EU og garantere stemmerettighederne for personer med handicap.

På grundlag af ovenstående anbefalinger og konferencen om Europas fremtid:

11. anser EØSU den nyligt undertegnede protokol om samarbejde med Kommissionen (27. oktober 2022) som et fornyet politisk tilsagn om at bidrage til den europæiske politiske dagsorden og til Europas vigtigste mål, målsætninger ([1]) og ambitioner om en Europæisk Union, der er konkurrencedygtig, økonomisk fremgangsrig, socialt inklusiv og miljømæssigt bæredygtig, og samtidig sikre, at omstillingen til klimaneutralitet, digitaliseringen og de demografiske forandringer foregår på en måde, der er socialt retfærdig og rimelig, og at den europæiske grønne pagt og det digitale årti 2030 bliver til fordel for alle europæere. Den Europæiske Union må også være styret af den europæiske søjle for sociale rettigheder, altså de politiske køreplaner, der sikrer, at ingen lades i stikken, og af en dagsorden for konkurrenceevne;

12. er parat til — og har nu mere end nogensinde tidligere legitimiteten til — at fungere som et centralt knudepunkt for borgernes og det organiserede civilsamfunds deltagelse i bl.a. fremtidige borgerpaneler. Opgaven for et sådant knudepunkt skulle være at mangedoble effekten af igangværende borgerhøringer, der tilrettelægges af Kommissionen og andre institutioner, og systematisk indsamle feedback fra det europæiske organiserede civilsamfund om alle de vigtigste prioriteter og politikker på EU's politiske dagsorden. Dette vil bidrage til at øge borgernes tillid til EU-projektet og -institutionerne, idet borgerne får en reel rolle i den offentlige beslutningstagning. EØSU ville kunne styre, overvåge, tilrettelægge, afholde, forestå og fremme deltagelsesbaserede processer sammen med eksterne eksperter og repræsentanter for civilsamfundsorganisationer. Dette tilbud udspringer navnlig af den endelige rapport fra konferencen om Europas fremtid af 9. maj 2022, som indeholder en udtrykkelig opfordring til at fremme EØSU's institutionelle rolle og sætte udvalget i stand til at fungere som facilitator og garant for deltagelsesdemokratiske aktiviteter såsom struktureret dialog med civilsamfundsorganisationer og borgerpaneler. På den baggrund bør anbefalingerne i EØSU's initiativudtalelser og sonderende udtalelser på anmodning af Kommissionen i det relevante omfang tages op i forbindelse med evalueringer af EU-politikker;

13. er af den opfattelse, at borgerpaneler og høringer af civilsamfundsorganisationer kunne have fastsættelse af dagsorden som fokus, f.eks. udarbejdelsen af Kommissionens arbejdsprogram, eller knyttes til livscyklussen for centrale lovgivningsmæssige prioriteter. Borgernes input kan være mest nyttigt i den lovforberedende fase, hvor det gælder om at udveksle synspunkter og fremsætte anbefalinger, inden visse vigtige (lovgivningsmæssige) forslag fremsættes. Med henblik derpå kan der gennemføres høringer af borgerpaneler og civilsamfundsorganisationer på grundlag af en årlig køreplan og tidsplan, som EØSU fastlægger i samarbejde med EU-institutionerne. Disse høringer kunne ske på specifik anmodning fra Kommissionen, Europa-Parlamentet eller Rådet for Den Europæiske Union, på EØSU's eget initiativ eller på initiativ af dets partnerorganisation, Det Europæiske Regionsudvalg;

14. gentager, at aktivitetscyklussen kunne starte med talen om Unionens tilstand og hensigtserklæringen med henblik på Kommissionens årlige arbejdsprogram for det følgende år. Høringerne skulle finde sted i første halvdel af det følgende år;

([1]) Artikel 2 og 3 i traktaten om Den Europæiske Union.

15. vil fortsætte med at opfordre andre EU-institutioner til at oprette et årligt EU-forum om grundlæggende rettigheder, menneskerettigheder og retsstatsprincippet som et supplement til værktøjer til styrkelse af retsstatsprincippet. Dette forum vil forbedre overvågningen, idet EU's beslutningstagere vil kunne modtage tidlig varsling fra det organiserede civilsamfund og græsrodsorganisationer fra alle EU's medlemsstater vedrørende den fulde og gennemsigtige anvendelse af artikel 2 i EU-traktaten. Udvalget opfordrer endvidere Kommissionen til at medtage et kapitel om civilsamfundet i den kommende revision af handlingsplanen for europæisk demokrati. EØSU vil også spille en vigtig rolle i overvågningen af kandidatlandes tiltrædelsesprocesser og fremme en meningsfuld debat med de involverede parter for at sikre, at de europæiske værdier respekteres, herunder dem, der berører nationale og etniske mindretal;

16. vil lancere en europæisk civilsamfundsuge for at styrke sin rolle som huset for det europæiske civilsamfund og udvide rækkevidden af flagskibsinitiativer som civilsamfundsdagene, det europæiske borgerinitiativs dag, Dit Europa, din mening! og civilsamfundsprisen. Dette initiativ vil samle centrale aktører i europæiske og nationale civilsamfundsorganisationer og udgøre et forum for dialog om spørgsmål, der er vigtige for civilsamfundets aktører på EU-niveau. EØSU vil søge at styrke græsrodsindsatsen for i videst muligt omfang at nå ud til dem, som har begrænsede muligheder for at deltage i debatter om europæiske spørgsmål, og for at sikre, at de bliver hørt i beslutningsprocesserne.

Bruxelles den 23. marts 2023.

Christa SCHWENG
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg